

УДК 352: (343.35:343.8) 477

DOI <https://doi.org/10.32850/2414-4207.2019.11-1.23>

ВИДИ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ЗАБОРОН ТА ОБМЕЖЕНЬ У ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛЬНИХ СУБ'ЄКТІВ

Пантелеєв Сергій Миколайович,
аспірант
(Одеський державний університет
внутрішніх справ, м. Одеса, Україна)

У статті досліджені види заборон і обмежень, передбачені в антикорупційному законодавстві в діяльності спеціальних суб'єктів.

На підставі аналізу чинного законодавства визначений перелік прав, які регулюються заборонами й обмеженнями в діяльності спеціальних суб'єктів. Досліджено, чи відповідає мета встановлення таких заборон і обмежень визначеній цілі – забезпеченню публічних інтересів, запобіганню підриву авторитету органів публічного управління, ефективному функціонуванню органів публічної влади. Окреслено, нормами якого галузевого законодавства передбачається відповідальність за порушення антикорупційних заборон і обмежень у діяльності спеціальних суб'єктів.

Проаналізовано всі види заборон і обмежень, передбачені в антикорупційному законодавстві в діяльності спеціальних суб'єктів, та встановлено, які саме права спеціальних суб'єктів і яким чином звужуються чи обмежуються антикорупційним законодавством.

Акцентовано, що окремі заборони й обмеження в діяльності спеціальних суб'єктів, установлені антикорупційним законодавством, обмежують права не тільки спеціальних суб'єктів, а й їхніх близьких осіб – членів сім'ї суб'єкта. А окремі заборони, установлені профільним законом, застосовуються не до спеціальних суб'єктів, а до органів державної влади та місцевого самоврядування, тому по суті не є антикорупційними заборонами й обмеженнями в діяльності спеціальних суб'єктів.

Підсумовуючи зазначене, констатуємо, що до антикорупційних заборон і обмежень у діяльності спеціальних суб'єктів належать такі: 1) заборона використання службових повноважень або службового становища та пов'язаних із цим можливостей із метою одержання неправомірної вигоди, зокрема використання будь-якого державного чи комунального майна або коштів у приватних інтересах; 2) заборони й обмеження щодо одержання подарунків; 3) заборона щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності; 4) заборони й обмеження, що встановлюються після припинення діяльності, пов'язаної з виконання функцій держави та місцевого самоврядування; 5) обмеження спільної роботи близьких осіб; 6) обмеження щодо наявності у власності окремих спеціальних суб'єктів підприємств і корпоративних прав; 6) обмеження щодо доступу спеціального суб'єкта до певної інформації.

Ключові слова: правові обмеження, антикорупційні заборони, спеціальні суб'єкти, посадові особи, корупція, державне управління.

TYPES OF ANTI-CORRUPTION PROHIBITIONS AND RESTRICTIONS IN THE ACTIVITIES OF SPECIAL SUBJECTS

Panteleiev Serhii Mykolaiovych,
Postgraduate Student
(Odessa State University
of Internal Affairs, Odesa, Ukraine)

The article examines the types of prohibitions and restrictions provided for anti-corruption legislation in the activities of special subjects.

Based on the analysis of the current legislation, a list of rights is defined, which are limited by prohibitions and restrictions in the activities of special subjects. It has been investigated that the purpose of establishing such prohibitions and restrictions meets a specific goal – to ensure the public interest, to prevent the undermining of the authority of public administration, the effective functioning of public authorities. It outlines which sectoral legislation provides for liability for violations of anti-corruption prohibitions and restrictions on the activities of special subjects.

All types of prohibitions and restrictions provided in the anti-corruption legislation in the activities of special subjects are analyzed, and it is established which rights of special subjects and how they are narrowed or limited by anti-corruption legislation.

It is emphasized that certain prohibitions and restrictions on the activities of special subjects established by anti-corruption legislation restrict the rights not only of special subjects but also of their relatives – members of the subject's family. And certain prohibitions established by the relevant law do not apply to special subjects, but to public authorities and local governments, so they are not essentially anti-corruption prohibitions and restrictions on the activities of special subjects.

Summarizing the above, we state that anti-corruption prohibitions and restrictions on the activities of special subjects include: 1) prohibition of the use of official powers or official position and related opportunities to obtain illegal benefits, including the use of any state or communal property or funds in private interests; 2) prohibitions and restrictions on receiving gifts; 3) prohibition on combination and combination with other activities; 4) prohibitions and restrictions imposed after the cessation of activities related to the performance of state and local self-government functions; 5) restriction of joint work of close persons; 6) restrictions on the ownership of certain special subjects of enterprises and corporate rights; 6) restrictions on the access of a special entity to certain information.

Key words: legal restrictions, anti-corruption prohibitions, special subjects, officials, corruption, public administration.

На сучасному етапі у зв'язку із запровадженням державою низки заходів, спрямованих на запобігання корупції, особливої актуальності набувають антикорупційні заборони й обмеження як засоби уникнення конфлікту публічних і приватних інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб (далі – спеціальні суб'єкти).

Питання запобігання корупції в Україні були предметом дослідження П.О. Кормочого, І.М. Дралюка, В.В. Сокурєнка, А.П. Пашкова, А.С. Барановської, Ю.М. Телюкової, В.В. Шевчука, М.О. Комарницької, В.М. Щегорцевої, Є.В. Глушка, В.В. Побережного й інших, проте види антикорупційних заборон і обмежень не аналізувалися в українській науці, хоча в дослідженнях згадувалися питання щодо обмежень, установлених антикорупційним законодавством [1], превентивних антикорупційних механізмів [2; 3, с. 44; 4, с. 308], антикорупційних стандартів державної служби [5], обмежень

і заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним із корупцією [6, с. 201] тощо. Ураховуючи, що в попередніх роботах нами було визначено, що антикорупційні заборони й обмеження в діяльності спеціальних суб'єктів є системою заходів, спрямованих на обмеження прав і свобод таких суб'єктів, з метою уникнення конфлікту інтересів у публічній діяльності, запобігання підризу авторитету органів публічного управління, підризу довіри до чесності спеціальних суб'єктів і спрямованості їхніх дій на забезпечення публічних, а не приватних інтересів чи інтересів третіх осіб [7], визначимо види антикорупційних заборон і обмежень у діяльності спеціальних суб'єктів.

Метою статті є аналіз видів заборон і обмежень, передбачених в антикорупційному законодавстві, виокремлення прав спеціальних суб'єктів, які обмежуються, дослідження відповідності мети їх встановлення забезпеченню публічних інтересів та визначення, нормами якого галузевого законодавства передбачається відповідальність за їх порушення.

Заборони й обмеження, спрямовані на запобігання корупції, закріплюються в нормах Закону України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII «Про запобігання корупції» (далі – Закон № 1700-VII) [8]. Переходячи до його аналізу, зазначимо, що ми зосередимо увагу суто на заборонах і обмеженнях, які встановлюються щодо діяльності спеціальних суб'єктів, на яких покладається реалізація публічних функцій, залишаючи інші заборони й обмеження поза увагою (наприклад ті, що встановлюються стосовно діяльності Національного агентства).

Основний масив заборон і обмежень, встановлених щодо діяльності спеціальних суб'єктів, на яких покладається реалізація публічних функцій, міститься в нормах р. IV Закону № 1700-VII. Першою заборонаю, яку містить цей розділ, є заборона використовувати свої службові повноваження або своє становище та пов'язані із цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, зокрема використовувати будь-яке державне чи комунальне майно або кошти у приватних інтересах, передбачена у ст. 22 зазначеного нормативного акта [8]. Проте жодних прав людини зазначена заборона не обмежує, оскільки у спеціальних суб'єктів немає прав на отримання неправомірної вигоди, оскільки таке отримання не належить до законних підстав набуття власності. Заборона використовувати службові повноваження з метою одержання неправомірної вигоди фактично передбачається в нормах Кримінального кодексу (далі – КК) України, де встановлюється кримінальна відповідальність за злочини у сфері службової діяльності, а саме за зловживання владою або службовим становищем (ст. 364) [9]. Використання службових повноважень або свого становища та пов'язаних із цим можливостей із метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб є видом неправомірної поведінки, за яку передбачена кримінальна відповідальність, фактично воно являє собою корупційний злочин, тому питання про обмеження якихось прав спеціальних суб'єктів, на яких покладається реалізація публічних функцій, навіть не може порушуватися. Отже, заборона використання службових повноважень або службового становища та пов'язаних із цим можливостей із метою одержання неправомірної вигоди, зокрема використання будь-якого державного чи комунального майна або коштів у приватних інтересах, є антикорупційною заборонаю в діяльності спеціальних суб'єктів, що передбачена нормами кримінального права; використання службових повноважень із метою одержання неправомірної вигоди створює об'єктивну сторону кримінальних злочинів, заборона на скоєння яких передбачена нормами кримінального закону.

Повертаючись до розгляду антикорупційних заборон і обмежень у діяльності спеціальних суб'єктів, зазначимо, що відповідно до ст. 23 Закону № 1700-VII, до них

належать обмеження та заборони щодо одержання подарунків. Отримання дарунків є однією з можливостей набуття права власності. Відповідно до ст. 41 Конституції України, кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності [10]. Згідно зі ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. [11], ратифікованої Законом України від 17 липня 1997 р., кожен має право на мирне володіння майном. Згідно із ч. 1 ст. 316 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), право власності – це право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб [12]. Відповідно до ст. 55 ЦК України, до договорів, предметом регулювання яких є відносини про передання майна у власність, відноситься, серед іншого, договір дарування. Встановлюючи заборони й обмеження в отриманні подарунків для спеціальних суб'єктів, законодавець обмежує їхні можливості набувати власність (отримувати речі в дарунок). Отже, правом спеціальних суб'єктів, яке обмежує заборони й обмеження на отримання подарунків, є право власності.

Визначившись із правами, які обмежують заборони й обмеження на отримання подарунків, перейдемо до мети, з якою вони встановлюються. Отримання спеціальним суб'єктом подарунків, навіть якщо вони не отримані як неправомірна вигода, завжди створює сумніви в об'єктивності суб'єкта, підриває довіру до об'єктивності виконання ним своїх службових повноважень, створює конфлікт інтересів між приватними інтересами спеціального суб'єкта та виконанням ним публічних функцій, підриває авторитет органів державної влади та місцевого самоврядування, що впливає на ефективність їх функціонування. Відповідальність за порушення заборон і обмежень щодо отримання подарунків спеціальними суб'єктами передбачена у ст. 172-5 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП). Отже, обмеження та заборони на отримання подарунків є видом антикорупційних заборон і обмежень у діяльності спеціальних суб'єктів, передбачених нормами адміністративного права.

Наступним видом обмежень, передбачених в нормах р. IV Закону № 1700-VII, є обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. Сумісництво та суміщення є формами реалізації права особи на працю, закріпленого у ст. 43 Конституції України (кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку він вільно погоджується) [10], ст. 22 Загальної декларації прав людини (кожна людина має право на працю, вільний вибір роботи, справедливі й сприятливі умови праці та захист від безробіття) [13], Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права [14], ратифікованому Президією Верховної Ради Української Радянської Соціалістичної Республіки 19 жовтня 1973 р. Встановлюючи обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності для спеціальних суб'єктів, законодавець обмежує їхнє право на працю, але спрямовує його на запобігання конфлікту інтересів у діяльності спеціальних суб'єктів і ефективне функціонування державних органів та органів місцевого самоврядування. Справді, праця спеціального суб'єкта на двох роботах або двох посадах може призвести до ситуацій, у яких інтереси, які представляє цей суб'єкт, можуть стикнутися (наприклад, інтереси держави й інтереси бізнесу), унаслідок чого у спеціального суб'єкта може виникнути спокуса віддати перевагу приватним, а не публічним інтересам, і навіть якщо спеціальний суб'єкт не піддається цій спокусі, довіра до чесності спеціальних суб'єктів і спрямованості їхніх дій на забезпечення публічних, а не приватних інтересів чи інтересів третіх осіб буде підірвана. Відповідальність за порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення передбачена

у ст. 172-4 КУпАП України. Отже, заборони щодо сумісництва та суміщення є видом антикорупційних заборон у діяльності спеціальних суб'єктів, передбачених нормами адміністративного права.

Наступним видом обмежень, передбачених у нормах р. IV Закону № 1700-VII, є обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконання функцій держави, місцевого самоврядування. До таких обмежень насамперед належить заборона протягом року укладати трудові договори (контракти) або вчиняти правочини у сфері підприємницької діяльності з юридичними особами приватного права або фізичними особами-підприємцями, якщо спеціальні суб'єкти протягом року до дня припинення виконання функцій держави або місцевого самоврядування здійснювали повноваження з контролю, нагляду або підготовки чи ухваленні відповідних рішень щодо діяльності цих юридичних осіб або фізичних осіб-підприємців (п. 1 ч. 1 ст. 26 Закону № 1700-VII) [8]. Зазначена заборона обмежує право спеціальних суб'єктів на працю (урегулювання якого нами розглядалося раніше), оскільки звужує право такого суб'єкта вільно обирати сферу діяльності, у якій він може працювати (протягом встановленого часу).

Встановлення зазначеного обмеження спрямовано законодавцем на уникнення конфлікту інтересів між новою та старою сферами діяльності спеціального суб'єкта, оскільки, якби такої заборони встановлено не було, то можна було б припустити, що суб'єкт, володіючи інформацією, отриманою через виконання функцій держави або місцевого самоврядування, нагляду або підготовки, чи ухвалення відповідних рішень щодо діяльності юридичних осіб або фізичних осіб-підприємців, перейшовши працювати на таких юридичних чи фізичних осіб-підприємців, може використати зазначену інформацію на їхню користь, що призведе до втрати ефективності функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування і підриву їхнього авторитету.

Спеціальної норми, яка б визначала відповідальність за порушення вищевказаного зобов'язання, у КУпАП не міститься. Згідно із ч. 2 ст. 26 КУпАП, порушення встановленого п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону № 1700-VII обмеження щодо укладення трудового договору (контракту) є підставою для припинення відповідного договору; правочини у сфері підприємницької діяльності, учинені з порушенням вимог п. 1 ч. 1 цієї статті, можуть бути визнані недійсними; у разі виявлення порушень, передбачених ч. 1 цієї статті, Національне агентство звертається до суду для припинення трудового договору (контракту), визнання правочину недійсним [8]. Отже, відповідальності за порушення цієї заборони для спеціального суб'єкта не встановлено. Незважаючи на це, заборону щодо укладення трудових договорів або вчинення правочинів у сфері підприємницької діяльності для спеціальних суб'єктів можна визначити як вид антикорупційних обмежень у діяльності спеціальних суб'єктів, передбачених нормами адміністративного права.

Також до обмежень, що встановлюються після припинення діяльності, пов'язаної з виконання функцій держави та місцевого самоврядування, належить заборона розголошувати або використовувати в інший спосіб у своїх інтересах інформацію, яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, крім випадків, встановлених законом (п. 2 ч. 1 ст. 26 Закону № 1700-VII) [8]. Встановлення такої заборони обмежує право спеціальних суб'єктів на свободу слова, передбачену у ст. 34 Конституції України (яка закріплює, що кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір) [10], та низці міжнародних нормативних актів, ратифікованих Україною (Загальна декларація прав людини, ухвалена Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) 10 грудня 1948 р. [13], Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, ухвалена Радою Європи 4 листопада 1950 р. [11],

ратифікована Україною 17 липня 1997 р.; Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, затверджений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 2200 (XXI) від 16 грудня 1966 р. [14] тощо). Встановлення цієї заборони спрямовано на уникнення конфлікту інтересів, оскільки спеціальний суб'єкт, який володіє інформацією, отриманою через виконання ним службових повноважень, після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави та місцевого самоврядування, може використати таку інформацію у приватних інтересах або в інтересах третіх осіб, у результаті чого підривається довіра до авторитету органів державної влади та місцевого самоврядування. Відповідальність за порушення вищевказаного зобов'язання передбачається ст. 172–8 КУпАП. Отже, заборона розголошувати або використовувати в інший спосіб у своїх інтересах інформацію, яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, є видом антикорупційних обмежень у діяльності спеціальних суб'єктів, передбачених нормами адміністративного права.

Крім цього, до обмежень, що встановлюються після припинення діяльності, пов'язаної з виконання функцій держави та місцевого самоврядування, належить також заборона протягом року із дня припинення відповідної діяльності представляти інтереси будь-якої особи у справах (зокрема, у тих, що розглядаються в судах), у яких іншою стороною є орган, підприємство, установа, організація, у якому (яких) вони працювали на момент припинення зазначеної діяльності (п. 3 ч. 1 ст. 26 Закону № 1700–VII) [8].

Встановлення зазначеної заборони обмежує право спеціальних суб'єктів на працю, а саме на можливість вільно обирати клієнтів, яких вони можуть представляти (зокрема, у судах), та справи, у яких можуть брати участь (протягом встановленого часу), і спрямовано на уникнення конфлікту інтересів між новою та старою сферами діяльності спеціального суб'єкта, оскільки, якби такої заборони встановлено не було, то можна було б припустити, що суб'єкт, володіючи інформацією, отриманою завдяки виконанню функцій держави або місцевого самоврядування, і представляючи інтереси будь-якої особи у справах (зокрема, у тих, що розглядаються в судах), у яких іншою стороною є орган, підприємство, установа, організація, у якому (яких) він працював на момент припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування, може використати зазначену інформацію у приватних інтересах (наприклад, для обґрунтування позиції в суді під час розгляду судової справи), що призведе до втрати ефективності функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування і підриву їхнього авторитету. Спеціальної норми, яка б визначала відповідальність за порушення вищевказаного зобов'язання, у КУпАП не міститься, але, незважаючи на це, заборона представляти інтереси будь-якої особи у справах (зокрема, у тих, що розглядаються в судах), у яких іншою стороною є орган, підприємство, установа, організація, у якому (яких) вони працювали на момент припинення зазначеної діяльності, є видом антикорупційних обмежень у діяльності спеціальних суб'єктів, передбачених нормами адміністративного права. Отже, обмеження, які встановлюються для спеціальних суб'єктів після припинення діяльності, пов'язаної з виконання функцій держави, місцевого самоврядування, обмежують їхнє право на працю та свободу слова і спрямовано на уникнення конфлікту публічних і приватних інтересів, запобігання підриву довіри до авторитету органів державної влади та місцевого самоврядування, отже, вищевказані обмеження є видом антикорупційних обмежень у діяльності спеціальних суб'єктів, передбачених нормами адміністративного права.

Продовжуючи розгляд заборон і обмежень, визначених у р. IV Закону № 1700–VII, зазначимо, що у ст. 27 цього нормативного акта встановлюються обмеження спільної роботи близьких осіб, а саме передбачається, що спеціальні суб'єкти не можуть

мати у прямому підпорядкуванні близьких їм осіб або бути прямо підпорядкованими у зв'язку з виконанням повноважень близьким їм особам. У разі виникнення обставин, коли в підпорядкуванні спеціальних суб'єктів опинилися близькі їм особи, вони повинні вжити заходів щодо усунення таких обставин у п'ятнадцятиденний строк, а якщо в зазначений строк ці обставини добровільно не усунуто, відповідні особи або близькі їм особи в місячний строк із моменту виникнення обставин підлягають переведенню в установленому порядку на іншу посаду, що виключає пряме підпорядкування, а за неможливості такого переведення особа, яка перебуває в підпорядкуванні, підлягає звільненню із займаної посади [8]. Відповідно до ст. 1 Закону № 1700-VII, близькі особи – члени сім'ї суб'єкта, зазначеного в ч. 1 ст. 3 цього Закону, а також чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний і двоюрідний брати, рідна та двоюрідна сестри, рідні брат і сестра дружини (чоловіка), племінник, племінниця, рідний дядько, рідна тітка, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, батько та мати дружини (чоловіка), сина (дочки), усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням зазначеного суб'єкта [8]. Аналіз встановленої заборони переконує, що її встановлення звужує права не спеціальних суб'єктів, а третіх осіб, які перебувають у родинних чи інших близьких відносинах із такими суб'єктами (близьких їм осіб). Право таких осіб, яке обмежується, – це право на працю, а саме на вільний вибір діяльності. Щодо цього виникає питання – чи правомірним є обмеження прав близьких осіб спеціальних суб'єктів, відповісти на яке можна позитивно, якщо розглянути підстави для встановлення такого обмеження. На близьких осіб спеціальних суб'єктів зазначене обмеження буде поширюватися лише у випадках, коли ці близькі особи самі є особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (оскільки вони працюють у підпорядкуванні своїх близьких осіб), а отже, обмеження спільної роботи близьких осіб є обмеженням, яке встановлюється щодо спеціальних суб'єктів, що спрямовано на уникнення конфлікту інтересів, оскільки можна уявити, що спеціальний суб'єкт, у підпорядкуванні якого перебувають близькі особи, може створити для них більш сприятливі умови, ніж для інших працівників, тобто скористатися своїми повноваженнями не для публічного блага (забезпечення публічних інтересів), а в інтересах третіх осіб, тобто встановлені з метою уникнення конфлікту інтересів у публічній діяльності, запобігання підриву авторитету органів державної влади та місцевого самоврядування, ефективного функціонування органів публічної влади, запобігання підриву довіри до чесності спеціальних суб'єктів і спрямованості їхніх дій на забезпечення публічних інтересів, а не інтересів третіх осіб. Відповідальності за порушення такого обмеження не передбачено. Отже, обмеження щодо спільної роботи близьких осіб звужують право спеціальних суб'єктів на працю і спрямовані на уникнення конфлікту публічних і приватних інтересів, запобігання підриву довіри до авторитету органів державної влади та місцевого самоврядування, тому вищевказані обмеження є видом антикорупційних обмежень у діяльності спеціальних суб'єктів, передбачених нормами адміністративного права.

Продовжуючи розгляд заборон і обмежень для спеціальних суб'єктів, передбачених в антикорупційному законодавстві, зазначимо, що за ст. 36 Закону № 1700-VII для окремих спеціальних суб'єктів, а саме для посадових осіб юридичних осіб публічного права (які не зазначені в п. 1 ч. 1 ст. 3 згаданого Закону), членів Ради Національного банку України (крім Голови Національного банку України), осіб, які входять до складу наглядової ради державного банку, державного підприємства або державної організації, що має на меті одержання прибутку, господарського товариства, у статутному

капіталі якого більше 50% акцій (часток) належать державі, встановлені додаткові обмеження – обмежується їхнє право власності, оскільки передбачається обов'язок із передання належних їм підприємств і корпоративних прав в управління іншій особі (за винятком членів своєї сім'ї). Таке обмеження встановлюється для запобігання конфлікту інтересів між публічними та приватними інтересами особи у зв'язку з наявністю в її власності підприємств чи корпоративних прав. Отже, обмеження щодо наявності у власності окремих спеціальних суб'єктів підприємств і корпоративних прав звужує право спеціальних суб'єктів на власність і спрямовані на уникнення конфлікту публічних і приватних інтересів, запобігання підризу довіри до авторитету органів державної влади та місцевого самоврядування, тобто вищевказані обмеження є видом антикорупційних обмежень у діяльності спеціальних суб'єктів, передбачених нормами адміністративного права.

Наступною заборонаю, що встановлюється в Законі № 1700-VII, є заборона розкрити інформацію про особу викривача, його близьких осіб або інші дані, які можуть ідентифікувати особу викривача, його близьких осіб, тертим особам, які не залучаються до розгляду, перевірки та/або розслідування повідомлених ним фактів, а також особам, дій або бездіяльності яких стосуються повідомлені ним факти, крім випадків, установлених законом (ст. 53–55 Закону № 1700-VII) [8]. Встановлення цієї заборони спрямовано на забезпечення прав викривачів, їхньої безпеки, а не на уникнення конфлікту приватних і публічних інтересів у діяльності спеціальних суб'єктів, отже, зазначена заборона не належить до антикорупційних заборон і обмежень.

Заборонаю, що встановлюється в Законі № 1700-VII, є заборона на одержання пільг, послуг і майна органами державної влади й органами місцевого самоврядування, одержання від фізичних, юридичних осіб безоплатно грошових коштів або іншого майна, нематеріальних активів, майнових переваг, пільг чи послуг (ст. 54 Закону № 1700-VII) [8]. Така заборона встановлюється з метою уникнення конфлікту інтересів, але застосовується не до спеціальних суб'єктів, а до органів державної влади та місцевого самоврядування, а отже, її не можна віднести до антикорупційних заборон і обмежень у діяльності спеціальних суб'єктів.

Законом № 1700-VII встановлюється заборона для спеціальних суб'єктів, а також осіб, які постійно або тимчасового обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, яка забороняє: 1) відмовляти фізичним або юридичним особам в інформації, надання якої цим фізичним або юридичним особам передбачено законом; 2) надавати несвоєчасно, недостовірну чи не в повному обсязі інформацію, яка підлягає наданню відповідно до закону [8]. Зазначена заборона спрямована на забезпечення прав фізичних і юридичних осіб на інформацію, а не на уникнення конфлікту інтересів між приватними та публічними інтересами в діяльності спеціальних суб'єктів, отже, її не можна віднести до антикорупційних заборон і обмежень у діяльності спеціальних суб'єктів.

Продовжуючи аналіз заборон і обмежень, передбачених антикорупційним законодавством, зазначимо, що у ст. 31 Закону № 1700-VII встановлюються обмеження щодо доступу особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, прирівняної до неї особи до певної інформації. Таке обмеження встановлюється щодо спеціальних суб'єктів, визначених у п. 1, п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону № 1700-VII, та здійснюється з метою запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, якщо конфлікт інтересів пов'язаний із таким доступом і має постійний характер, а також за можливості продовження належного виконання особою повноважень на посаді за умови такого обмеження і можливості доручення роботи з відповідною інформацією іншому працівнику органу, підприємства, установи, організації. Виходячи із цього, зазначимо, що таке обмеження звужує права спеціальних суб'єктів на працю,

оскільки в разі виникнення як реального, так і потенційного конфлікту інтересів, якщо такий конфлікт пов'язаний із доступом до інформації, здійснюється перегляд обсягу службових повноважень такого суб'єкта, здійснення ним повноважень під зовнішнім контролем, переведення або звільнення особи. Відповідальність за порушення обмеження щодо доступу спеціального суб'єкта до певної інформації передбачається ст. 172-7 КУпАП. Отже, обмеження щодо доступу спеціального суб'єкта до певної інформації звужують права спеціальних суб'єктів на отримання інформації та спрямовані на уникнення конфлікту публічних і приватних інтересів, запобігання підриву довіри до авторитету органів державної влади та місцевого самоврядування, тобто вищевказані обмеження є видом антикорупційних обмежень у діяльності спеціальних суб'єктів, передбачених нормами адміністративного права.

Підсумовуючи зазначене, констатуємо, що до антикорупційних заборон і обмежень у діяльності спеціальних суб'єктів належать: 1) заборона використання службових повноважень або службового становища та пов'язаних із цим можливостей із метою одержання неправомірної вигоди, зокрема використання будь-якого державного чи комунального майна або коштів у приватних інтересах; 2) заборони й обмеження щодо одержання подарунків; 3) заборона щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності; 4) заборони й обмеження, що встановлюються після припинення діяльності, пов'язаної з виконання функцій держави та місцевого самоврядування; 5) обмеження спільної роботи близьких осіб; 6) обмеження щодо наявності у власності окремих спеціальних суб'єктів підприємств і корпоративних прав; 6) обмеження щодо доступу спеціального суб'єкта до певної інформації.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації, розроблені для працівників юридичних служб місцевих органів виконавчої влади, територіальних органів центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та державних господарських об'єднань з метою підвищення правових знань та подальшого використання при здійсненні своїх функціональних обов'язків. URL: <http://obljustif.gov.ua/wp-content/uploads/2010/05/obmezheniya-vstanovleni-antikoruptionsim-zakonodavstvom.pdf> (дата звернення: 01.06.2019).
2. Превентивні антикорупційні механізми. URL: <http://chernigivstat.gov.ua/new/pravo/Antykorup.pdf> (дата звернення: 01.06.2019).
3. Невмержицький Є.В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії: монографія. Київ: КНТ, 2008. С. 44.
4. Формування та розвиток сучасних антикорупційних органів державної влади як основа запобігання та подолання корупції: теоретико-методологічний аналіз. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал»», 2019. 308 с. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/anycorupc_organ.pdf (дата звернення: 01.06.2019).
5. Червякова О.Б. Антикорупційні стандарти державної служби. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13017/1/Chervyakova_171-173.pdf (дата звернення: 01.06.2019).
6. Шимон О.М. Генеза доктринального дослідження та нормативного визначення обмежень і заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним із корупцією. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2018. № 4. Т. 1. С. 69-73.
7. Пантелеев С.М. Поняття антикорупційних заборон та обмежень в діяльності спеціальних суб'єктів. *Правові системи*. 2018. № 3. С. 265.
8. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 20.03.2019).

9. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 12.03.2019).
10. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.06.2019).
11. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 4 листопада 1950 р., ратифікована Законом України від 17 липня 1997 р. № 475/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 01.06.2019).
12. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 01.06.2019).
13. Загальна декларація прав людини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 01.06.2019).
14. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, ратифікований Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 19 жовтня 1973 р. № 2148-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042 (дата звернення: 01.06.2019).